

Perfekt skärpa i Photoshop

Lathunden innehåller viktiga nyckelbegrepp från kursen och alla riktvärden du behöver. Dessutom finns ett antal tips och förtydliganden som inte nämndes i kursen.

Alla värden som ges är utgångspunkter. I vissa fall kan du behöva göra korrigeringar för att hitta resultat som passar just dina bilder och din skrivare.

Observera speciellt att värdena påverkas i ganska hög grad av bildens upplösning. Vid lägre upplösning måste värdena tonas ned genom hela skärpningen.

Introduktion

I kursen delas skärpning in i fyra faser

- Källskärpa
- Detaljskärpa
- Effektskärpa
- Slutskärpa

Tänk på att du inte alltid behöver genomföra alla typer av skärpning i samma bild för att nå bra resultat.

Bildfrekvens

Bildfrekvens är ett begrepp som beskriver hur snabbt toner varierar i en bild. Bildfrekvensen avgör ofta hur du ska skärpa din bild i olika situationer.

Låg frekvens

Bilder där huvudmotivet domineras av ytor med försiktig tonvariation. Ofta porträtt och andra bilder med få smådetaljer.

Hög frekvens

Bilder med många fina detaljer och/eller viktig textur. Typexempel är stadsmiljöer eller natur med strukturerade ytor.

De flesta bilder hamnar någonstans mittemellan. Bildens huvudmotiv avgör i tveksamma fall. Annars behandlas mellanfrekventa bilder på samma sätt som högfrekventa bilder.

Verktygen

De enda metoderna du behöver bry dig om är **Smart Sharpen** (*smart skärpa*), **High Pass** (*högpasmetoden*) och Camera Raw (endast vid källskärpa). De andra verktygen är för oprecisa.

Ta för vana att alltid utföra skärpningen på en lagerkopia!

Om du redan har arbetat med bilden och har många lager kan du ställa dig längst upp i lagerpanelen och trycka "Shift" + "Alt" + "Ctrl" + E för att skapa ett sammanslaget lager längst upp.

Smart skärpa

Se till att alltid vara kvar i läget **Basic** (*grundläggande*) när du använder Smart skärpa.

Försäkra dig också om att du alltid har valt **Lens Blur** (*linsoskärpa*) som oskärpemetod. **Amount** (*mängd*) styr hur kraftig glorian ska bli **Radius** (*radie*) avgör gloriens tjocklek

More accurate (*mer exakt*) har ingenting med exakthet att göra. Istället sker en extra skärpningsomgång som syftar till att plocka fram de finaste detaljerna. Rutan ska bara vara ikryssad när du detaljskärper högfrekventa bilder.

Högpasmetoden

Högpasmetoden är duktig på att skydda stora ytor och samtidigt se till att inte toner klipps bort i onödan.

Metoden förutsätter ett extra lager där du använder filtret **Filter > Other > Highpass** (*filter > annat > högpas*). Ställ in radien så att bildens konturer precis skymtas i den grå sörjan. Ändra sedan blandningsläget till något av följande:

Overlay (*täcka över*) – ger normal effekt

Soft Light (*svagare effekt*) – ger svagare effekt

Linear Light (*skarpare effekt*) – ger skarpare effekt

Källskärpa

Kompenserar för den mjukhet som introduceras när kameran registrerar verkligheten. Det kan också vara mjukhet som uppstår när du skannar in en fysisk bild.

All källskärpning utförs i Camera Raw. För att öppna en bild (även jpeg) öppnar du Photoshops filhanterare Bridge, högerklickar på filen och väljer **Open in Camera Raw** (*öppna i Camera Raw*). Skärpning sker under fliken **Detail** (*detalj*).

Viktigt! För att se effekten av inställningarna i Camera Raw måste du alltid zooma in bilden till minst 100%

Kom-ihåg-regler

Högfrekventa bilder: Högt – lågt – högt – lågt

Lågfrekventa bilder: Lågt – högt – lågt – högt

Observera att kom-ihåg-reglerna anger relativ position på reglagen. Det är inte säkert att exempelvis ”högt” är detsamma som ”nästan max”.

Riktvärden

Håll ner ”Alt” för att se masken samtidigt som du drar i reglaget för maskning.

Viktigt! Om du planerar att genomföra fullständig detaljskärpning i ett senare skede bör du tona ned värdena en aning eller överväga att skippa källskärpningen helt och hållet.

Källskärpa		
	Hög frekvens	Låg frekvens
Amount	70 - 100	30 - 60
Radius	0,5 - 0,6	1,5
Detail	50 - 80	20 - 30
Masking	40 - 60	70 - 90

Kantmasker

Kantmaskerna ger ingen skärpning i sig. De ska finnas för att skydda bilden från den kraftiga skärpeffekt du lägger på i nästa steg. Tack vare kantmasker kan du på så sätt maximera kvaliteten utan att förstärka brus och andra defekter.

Håll ner "Alt" och klicka på masken för att se den på skärmen

Håll ner "Shift" och klicka på masken för att avaktivera den tillfälligt

Så skapar du en lågfrekvent kantmask

1. Välj en kanal (oftast den gröna) och skapa en markering av kanalen. Lägg till den som en lagermask.
2. Filter > Noise > Median (brus > *median*) – radie = 5-10.
3. Filter > Stylize > Find Edges (*stilisera > hitta konturer*).
4. Tryck "Ctrl" + "I" för att invertera masken.
5. Kör Levels (nivåer). Dra det vita reglaget till 60-100 och det grå till 0,4-0,7
6. Filter > Other > Maximum (*annat > maximum*) – radie = 3-6

7. Filter > Noise > Median (brus > *median*) – radie = samma värde som i punkt 6
8. Filter > Blur > Gaussian Blur (*oskärpa* > *gaussisk oskärpa*) – radie = dubbla värdet i punkt 5 & 6.

Så skapar du en högfrekvent kantmask

1. Välj en kanal (oftast den gröna) och skapa en markering av kanalen. Lägg till den som en lagermask.
2. Filter > Stylize > Find Edges (*stilisera* > *hitta konturer*).
3. Tryck "Ctrl" + "I" för att invertera masken.
4. Kör Levels (nivåer). Dra det vita reglaget till 60-100 och det grå till 0,4-0,7
5. Filter > Blur > Gaussian Blur (*oskärpa* > *gaussisk oskärpa*) – radie = 1-6

Detaljskärpa

Detaljskärpan ser till att din bild får så hög kvalitet som möjligt, särskilt på datorskärm. Försäkra dig om att du arbetar på lagret när du skärper och inte i kantmasken.

Viktigt! Observera att riktvärdena förutsätter att du har gjort en ordentlig kantmask. Utan kantmask ger riktvärdena på tok för mycket skärpa!

Om du tycker att kantmasken skyddar för mycket kompenserar du för detta i effektskärpefasen.

Lågfrekvent detaljskärpa

Lågfrekvent detaljskärpa görs alltid med kantmask + **högpasmetoden**. För att kunna granska högpasfiltret ordentligt behöver du avaktivera masken tillfälligt (se ovan). Glöm inte att aktivera den igen när skärpan är klar.

Som vanligt kan du ställa in högpasfiltret så att konturerna nätt och jämt syns. Men just här kan du faktiskt gå lite högre med radien om du vill. Kantmasken tillåter detta.

Högfrekvent detaljskärpa

Högfrekvent detaljskärpa görs alltid med kantmask + **Smart Sharpen**

Sätt alltid skärpelagrets blandningsläge till **Luminosity** (*luminiscens*) är du är klar för att undvika färgdefekter.

Detaljskärpa	
Hög frekvens (Smart Sharpen)	
Amount	175 - 225
Radius	1,5
Remove	Lens blur
More acc.	Ja!

Effektskärpa

Effektskärpan är ett kreativt redskap du kan använda för att styra betraktarens blick eller för att lyfta fram någonting i bilden lite extra.

Vilken skärpemetod du använder när du effektskärper är inte livsviktigt. Men vill du lyfta fram ett högfrekvent område med mycket textur är **Smart Sharpen** bäst.

Utför skärpningen på en lagerkopia av originalbilden och använd sedan en lagermask för att begränsa. Om du håller ner "Alt" samtidigt som du skapar masken blir den omedelbart svart. Annars måste du invertera den genom att trycka "Ctrl"+"I". Måla sedan med en mjuk, vit pensel i masken för att plocka fram skärpan i rätt områden.

Kom ihåg att det inte finns något som hindrar att du har många lager för effektskärpa.

Slutskärpa

Kompenserar för den mjukhet som uppstår i bilden i samband med publicering. Det kan antingen handla om bilder som förminskas för webb eller bilder som ska skrivas ut.

Viktigt! Om du ska lämna in bilden till labb bör du kontrollera om labbet lägger på någon egen skärpning. I så fall är din slutskärpning troligen för stark.

Om du ska skriva ut en bild extremt stort (flera meter) eller använda offsettryck gäller andra regler som inte tas upp i kursen.

Webb

Använd alltid **High Pass** (*högpasmetoden*) när du skärper för webben.

Vid lågupplösta bilder (400-700 pixlar breda) använder du högpasradien **0,3**.

Vid högre upplösning ökar du radien tills konturerna nätt och jämt syns.

Sätt högpaslagrets blandningsläge till **Linear light** (*linjärt ljus*) och sänk opaciteten till ca 60-80%

Utskrift

Använd alltid **Smart Sharpen** (*smart skärpa*) när du skärper för utskrift. Utskriftsupplösning avgör helt vilka värden du väljer.

Utskriftsupplösning	Amount	Radius
180ppi	140%	1,8
220ppi	125%	2,2
267ppi	110%	2,7
300ppi	100%	3
360ppi	80%	3,6

Övrigt

Riktvärden är inga lagar. Om du exempelvis tycker din bild blir överskärpt i någon fas (utöver slutskärpning där det är normalt) är det förstås du som har rätt och inte värdena. Var inte rädd för att anpassa dem efter eget tycke och smak.

Kursen förutsätter att du arbetar med bilder av hög kvalitet. Använder du metoderna på bilder som är väldigt oskarpa och/eller brusiga kommer resultatet inte vara tillfredsställande.

Viktigt! Kom ihåg att du alltid har möjligheten att minska effekten av en skärpning genom att skruva ned opaciteten för skärpelagret. Använd den metoden så fort du känner att effekten är för stark för ändamålet.

Skulle du istället tycka att skärpningen blir för svag kan du göra en lagerkopia av skärpelagret och välja en opacitet för kopian som ger dig lagom effekt.